

گرامیداشت یکصدمین سالگرد تولد زنده یاد پرفسور هشترودی

ای مرغ سحر؛ چو این شب تار

بگذشت ز سر سیاهکاری

وز نفخه روحبخش اسحار

رفت از سر خفتگان خماری

بگشود گره ز زلف زر تار

محبوبه نیلگون عماری

یزدان به کمال شد پدیدار

و اهریمن زشت خو حصاری

یاد آر ز شمع مرده ، یاد آر!

گاهشمار زندگی پرفسور محسن هشترودی

۱۲۸٦:دکتر محسن هشترودی در ۲۲ دی ماه سال ۱۲۸٦ در تبریز، متولد شد.

۱۳۰٤: پس از اتمام دورهٔ دبستان در دبستان های اقدسیّه و سیروس تهران ،در سال ۱۳۰٤ دورهٔ دبیرستان را در دارلفنون تمام کرد.

۱۳۰۷:در اوّلین گروه دانشجویان اعزامی به اروپا، برای تحصیل در رشته مهندسی ،از طرف وزارت فوائد عامّه ، برای تحصیل در رشته پزشکی، عازم اروپا شد.

۱۳۰۸: بازگشت به وطن و ورود به دارالمعلمین مرکزی که همان دانشسرای عالی و بعدها دانشگاه تربیت معلم نامیده شد.

۱۳۱۱: شاگرد اوّل دانشسرا و جزو دومین دوره فارغ التحصیلان و گروه پنجم اعزامی به فرانسه.

۱۳۱۲: کسب امتیاز اول در امتحانات آنالیز عالی در پاریس (۱۹۳۳)، اخذ لیسانس دوم رشته ریاضی از دانشگاه سوربن (۲ سال زودتر از موعد مقرّر).

۱۳۱۵: دریافت دکترای دولتی یا « اِتا » از میان کل ۳٦ نفر دانشجویان اعزامی از ایران که بین سالهای ۱۲-۱۳۰۷ در گروه های ٦ نفری روانه اروپا می شدند، به همراه دکتر محمد علی مجتهدی . رساله دکتری هشترودی توسط ریاضیدان نامدار « اِلی کارتان » راهنمایی و تصویب شد.

۱۳۱٦: شروع به تدریس ریاضیات (هندسه ، حساب ، آنالیز) در دانشکده ادبیات، علوم و دانشسرای عالی که در آن سالها در یک جا جمع بودند.

۱۳۲۰: رسیدن به پایه استادی در دانشسرای عالی.

۱۳۲۱: اعطای کرسی مکانیک تحلیلی گروه آموزشی ریاضی دانشگاه تهران به وی. ریاست فرهنگ تهران

(اداره تعلیمات متوسطه)، دریافت امتیاز مجله فرهنگی « نامه کانون ایران » از شورای عالی فرهنگ.

۱۳۲۶: استاد راهنمای «الکساندر (سمباد) آیبان » جهت تنظیم رساله دکترا در هندسه ترسیم فضای چهار بعدی که به تایید اِلی کارتان نیز رسید.

۱۳۲۹: شرکت در کنگره بین المللی ریاضیدانان در دانشگاه هاروارد در سال (۱۹۵۰) به عنوان نماینده دانشگاه تهران و تقدیم گزارش آن به کارتان. عضویت مؤسسه مطالعات عالیه دانشگاه پرینسون آمریکا به درخواست ریاست آن دانشگاه ، پرفسور « اوپن هایمر » و تدریس در ترم پاییزه (۲-۱۹۵۱) .مصاحبت با انیشتین دراین سالها.

۱۳۳۰:مراجعت به ایران و ریاست دانشگاه تبریز به مدت یک سال.

۱۳۳۲:شرکت در کنگره بین المللی ریاضیدانان در آمستردام (۱۹۵٤) به عنوان نماینده دانشگاه تهران.

۱۳۳٦: شرکت در کنگرۀ بین المللی ریاضیدانان زبان لاتین در شهر نیس فرانسه (۱۹۵۷ م)، انتخاب از طرف شورای استادان به ریاست دانشکده علوم دانشگاه تهران برای یک دور ۳ ساله و متعاقباً رد پیشنهاد کار در مؤسسه تحقیقاتی « کلژ دو فرانس » .

۱۳۳۷: شرکت در کنگر بین المللی ریاضیدانان در ادینبورگ انگلستان (۱۹۵۸) مصاحبت با برترا ند راسل.

۱۳۳۸: عضویت در انجمن اتحادیه بین المللی فضا به پیشنهاد ریاست آن انجمن، راه ا ندازی دوره فوق لیسانس ریاضی.

۱۳٤۳: شرکت در کنگره بین المللی ژئومتری و ژئودزی صوفیه (۱۹٦٤) ، عضویت در شورا و کمیته ریاضی و فیزیک ، عضویت در شورای مرکزی دانشگاهها. ایجاد هیاهوی نامزدی وی برای دریافت جایزه نوبل در زمینه مکانیک سماوی.

۱۳٤۸: بازنشستگی بعد از ۳۱ سال خدمت در کسوت استادی تمام وقت دانشکده علوم بنا به تقاضای شخصی و سفر به دانشگاه باکو و مسکو ، همراه گروه اعزامی از دانشگاه تهران.ریاست کانون فضایی ایران. ریاست هیات امنا و شورای نویسندگان مجله « فضا » .

۱۳٤۹: شرکت در کنفرانس اول ریاضی، دریافت لوح استادی ممتاز دانشگاه تهران در شهریور ماه، عضویت هیات امناء مدرسه عالی علوم اداری و با زرگا نی قزوین وابسته به وزارت علوم و آموزش عالی ، برای مدت ۳ سال.

کنفرانس اول ریاضی سال ۱۳۴۹ دانشگاه شیراز

۱۳۵۰: شرکت در دومین کنفرانس ریاضی کشور.

۱۳۵۱:شرکت در کنفرانس سوم ریاضی کشور در دانشگاه ملی،شهید بهشتی فعلی در فروردین ماه.

۱۳۵۵: ۱۳ شهریور ماه ، پر کشیدن از این قفس خاکی در منزل ، بین ساعات ۱۵ و ۱٦ به دلیل سکته قلبی، تشیع در ۱۷ شهریور ماه از مسجد دانشگاه تهران تا بهشت زهرا.

روحش شاد و یادش گرامی باد

آثار انتشار یافته :

[۱] Les Espaces d'elements a Connexions Projective Normales, Actualites Scientifiques et Industrielles, Paris ۱۹۳۷

[۲] Les Espaces Normaux , Universite de Teheran ,۱۹٤٥.

[۳] Les Connexions Normales , Affines et Weyliennes, Universite de Teheran (۲ eme edition , ۱۹۷۰).

[٤] Sur les Espaces de riemann , de Weyl et de Schouten , Universite de teheran , ۱۹٥٦ (۲ eme editon ,۱۹۷۰).

[٥] Khayyams Solution of Cubic Equations, A.R. Amir - Moez , Mathematics Magazine , ۳٥ (٥), ۱۹٦۲.

*** سایه ها – مجموعه شعر ، انتشارات صفیعلیشاه، تهران ۱۳۳۵**

*** رسال شافیه خواجه نصیر ، پاورقی از تاریخ هندسه ، یادنامه خواجه نصیر ادین طوسی ، مجلد اول ،**

تهران ۱۳۳٦.

* جهان اندیشه - دانش و هنر ، انتشارات دهخدا ، تهران ۱۳٤۰ ، چاپ دوم ۱۳۵۰ با ملحقات جدید.

* خیام : ریاضیدان شاعر و یا شاعر ریاضیدان ، مجله دانشکده ادبیات شماره ۳۹ ، ۱۳٤۲.

* اخترهای متناوب ، یکان سال ، فروردین ۱۳٤٤.

* بیان ریاضیات جدید ، یکان سال ، فروردین ۱۳٤٤.

* عدد تربیعی فرما.پاسخ به یک پرسش ، یکان ، مجله تیر ماه ۱۳٤٤.

* تمرین های ریاضیات مقدماتی - هندسه دوایر در صفحه ، انتشارات یکان ، تهران ۱۳٤۵.

* نظریه اعداد .مؤسسه آموزش عالی آمار ، تهران ۱۳٤۹.

* سیر اندیشه بشر. انتشارات توکا ، تهران ۱۳۵٦ ، چاپ د.وم ۱۳۵۷ و سم ۱۳٦۳.

* اندیشه هایی درباره دانش و صنعت و هنر آینده و کاربرد ریاضیات در آنها ، آشتی با ریاضیات ، شماره ۳ ، پاییز ۱۳۵٦.

* مقالاتی در نشریه فضا ، این مجله بین سالهای ۵۷-۱۳٤۵ چاپ می شد.

* مقالات ریاضی مجله « راهنمای زندگی » که بین سالهای ۲۲-۱۳۱۹ انتشار می یافت.

با یادی از دکتر محسن هشترودی

وارسته

از صفر

تا نهایت ناپیدا

پژواک گامهای تو جاری است

آن سوی آسمان ....

*

چون از مدار خویش گسستی

منظومه ها به سوگ نشستند و

ناگزیر

امواج نور بود که بی هیچ مقصدی

تا انتهای گنبد هستی عروج کرد.

*

از صفر

تا نهایت ناپیدا

افلاک در مسیر تو آئینه دار بود

و ماه نیز،

روشنگر حضور تو در راه کهکشان.

*

در شاهراه های سماوات،

نام تو معیاری است.

« ناهید » را کلید سرآغاز سازها.

اندیشهات فضای تکامل،

دیباچهای است

بر دفتر و کتاب و رسائل،

از یکه تازها.

« خیام »

« کوپرنیک »

« نیوتن »

و با کلام « انشتین »

افشاگر زبان « ارسطو »

در کشف رازها

از صفر

تا نهایت ناپیدا

وارسته بوده ای.

آزاده ای که رسته ز حجم نیازها.

۱۱/۳/۸۰ - جعفر کسمایی